

**Wyrok z dnia 3 lutego 1994 r.
II URN 3/94**

Art. 19ª ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 66, poz. 390) dotyczy tylko osób, którym w dniu ogłoszenia tej ustawy przysługiwały emerytury na podstawie art. 56-58 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krzysztof Kolasiński,, Maria Tyszel,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 lutego 1994 r. sprawy z wniosku Witolda G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Biuro Rent Specjalnych i Wyjątkowych w W., o wysokość emerytury, na skutek rewizji nadzwyczajnej Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego [...] od wyroku od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 27 czerwca 1991 r., [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Biuro Rent Specjalnych i Wyjątkowych z dnia 6 grudnia 1990 r. [...].

U z a s a d n i e n i e

Szef Urzędu Rady Ministrów w dniu 19 czerwca 1981 r. przyznał Witoldowi G., urodzonemu 17 lipca 1920 r., emeryturę na podstawie przepisów dekretu z dnia 5 października 1972 r. o zaopatrzeniu emerytalnym osób zajmujących kierownicze stanowiska polityczne i państwowe oraz członków ich rodzin (Dz. U. Nr 42, poz. 270). W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) świadczenia przyznane na podstawie dekretu stały się świadczeniami wypłacanymi na podstawie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.

Prezes Rady Ministrów decyzją z dnia 6 lutego 1986 r. przyznał Witoldowi G. emeryturę od dnia 1 marca 1986 r. na podstawie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Na podstawie powyższej decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Biuro Rent Specjalnych i Wyjątkowych ustaliło nową wysokość emerytury, która była podwyższana kolejnymi decyzjami.

Decyzją z dnia 6 grudnia 1990 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Biuro Rent Specjalnych i Wyjątkowych na podstawie ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 66, poz. 390) w zamian za dotychczas pobierane świadczenie przyznał w/w od dnia 1 października 1990 r. emeryturę na podstawie art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.

Witold G. decyzję powyższą zaskarżył do Sądu podnosząc, iż przepisy ustawy z dnia 24 maja 1990 r. nie powinny mieć do niego zastosowania, gdyż nie pełnił funkcji

kierowniczych w organach partyjnych, a zajmował kierownicze stanowisko państwowe.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 27 czerwca 1991 r. oddalił odwołanie. W uzasadnieniu wyroku Sąd podniósł, iż w związku z wejściem w życie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, emerytura Witolda G. stała się świadczeniem przewidzianym w art. 57 tej ustawy. Sąd stwierdził, iż decyzje Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 1986 r. i z dnia 13 marca 1982 r., aczkolwiek powołująca przepis art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, ma charakter świadczenia specjalnego, tj. przyznanego na warunkach i wysokości innej niż określona w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Wprowadzona od dnia 1 października 1990 r. zmiana ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników ma na celu pozbawienie osób prawa do świadczeń przyznanych w tym trybie i przyznanie im w miejsce tych świadczeń emerytur i rent na zasadach ogólnych określonych w art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.

Od wyroku tego złożył rewizję nadzwyczajną Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego. Zarzucając rażące naruszenie art. 19^a w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r. Pierwszy Prezes wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Biuro Rent Specjalnych i Wyjątkowych w W. z 6 grudnia 1990 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona, gdyż istotnie ze stanowiskiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie nie można się zgodzić.

Zgodnie z art. 19ª ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 66, poz. 390) - osobom oraz członkom ich rodzin, którym w dniu ogłoszenia ustawy przysługują emerytury, renty inwalidzkie i renty rodzinne przyznane na podstawie art. 59 albo na podstawie art. 56-58 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników w brzmieniu obowiązującym przed dniem 22 lutego 1990 r., zamiast tych świadczeń przyznaje się od dnia 1 października 1990 r. odpowiednie świadczenia na zasadach ogólnych. Zgodnie z ust. 2 art. 19ª przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osób, które zajmowały kierownicze stanowiska w statutowych i wykonawczych organach Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego, Stronnictwa Demokratycznego, w naczelnych organach organizacji spółdzielczych oraz członków ich rodzin, którym w dniu ogłoszenia niniejszej ustawy przysługują emerytury, renty inwalidzkie i renty rodzinne, przyznane na podstawie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, na podstawie innych przepisów określających zasady przyznawania świadczeń przez Prezesa Rady Ministrów w szczególnym trybie, a także świadczenia przyznane przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do dnia 22 marca 1952 r.

Witold G. w dniu wejścia w życie w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r. (Dz. U. Nr 66, poz. 390) pobierał świadczenie przyznane na podstawie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Przepis ten przewidywał, że Prezes Rady Ministrów mógł na wniosek określonych organów przyznać emeryturę lub rentę na

warunkach i w wysokości innej niż określona w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, jeżeli było to uzasadnione szczególnymi zasługami, zwłaszcza w działalności politycznej, społecznej, gospodarczej, naukowej. Nie była wyłączona możliwość zastosowania tegoż przepisu również do osób objętych art. 56-58 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. W takim przypadku przez wydanie decyzji mającej charakter uznaniowy podnoszono podstawę wymiaru świadczenia, co powodowało zwiększenie jego wysokości. Jak wyjaśnił jednak Sąd Najwyższy, świadczenie emerytalne przyznane na podstawie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników jest świadczeniem przyznawym w szczególnym trybie - w drodze indywidualnej decyzji Prezesa Rady Ministrów i nie może być utożsamiane ze świadczeniem emerytalnym przyznawym na podstawie art. 56-58 tejże ustawy, nawet w sytuacji, gdy w istocie polegało to na przyznaniu świadczenia w wyższej wysokości. Świadczenia te były bowiem oparte na innej podstawie prawnej i dlatego nie mogą być utożsamiane (tak m. innymi wyroki: z 9 stycznia 1992 r. - URN 84/91, z 17 listopada 1992 - II URN 48/92 i II URN 49/92 i z 7 stycznia 1993 r. - II URN 50/92). Orzecznictwo Sądu Najwyższego w takich sprawach jest jednolite. Odwołujący się pobierał od 1986 r. emeryturę przyznaną w trybie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników. Przyznanie świadczenia w trybie szczególnym związane było z pełnieniem przez niego kierowniczych stanowisk państwowych od 4 maja 1973 r. do 10 kwietnia 1974 r. - Podsekretarza stanu w Ministerstwie Handlu Zagranicznego, od 10 kwietnia 1974 r. do 6 września 1978 r. - Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Przemysłu Maszynowego (k. 51 akt rentowych).

Sąd niewłaściwie, niezgodnie z art. 19^a w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r. zastosował ten przepis w stosunku do odwołującego się. Pozbawiono go bowiem emerytury przyznanej w trybie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, a nie emerytury przyznanej na podstawie art. 57 ustawy, którego to świadczenia odwołujący się nie pobierał od daty przyznania emerytury w trybie art. 64 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.

Artykuł 19ª ust. 1 w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r. dotyczy tylko osób, którym w dniu ogłoszenia ustawy przysługiwały emerytury na podstawie art. 56-58 ustawy o z.e.p. nie dotyczy zatem odwołującego się, który pobierał emeryturę przyznaną w trybie art. 64 ustawy o z.e.p. Odwołującego się nie dotyczy również art. 19 ust. 2 w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r. W przepisie tym bowiem wyczerpująco określone zostały stanowiska, na których zatrudnienie powoduje także utratę świadczeń przyznanych w szczególnym trybie art. 64 ustawy o z.e.p. Wymienione zostały kierownicze stanowiska w statutowych i wykonawczych organach PZPR, ZSL, SD oraz naczelnych organach organizacji spółdzielczych. Przepis ten zatem nie daje podstawy do stosowania go w odniesieniu do osób zajmujących kierownicze stanowiska w administracji państwowej, a takie stanowisko zajmował Witold G.

W uchwale z dnia 8 października 1991 r., II UZP 18/91 Sąd Najwyższy stwierdził, iż "osobie pobierającej emeryturę przyznaną przez Prezesa Rady Ministrów na podstawie art. 64 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.: Dz. U. z 1990 r., Nr 66, poz. 390) nie przyznaje się od dnia 1 października 1990 r. odpowiednich świadczeń na zasadach ogólnych zgodnie z treścią art. 19ª ust. 1 wymienionej ustawy". Oznacza to, że spośród osób, które otrzymały świadczenia na podstawie art. 64 ustawy o z.e.p.,

utraciły prawo do świadczeń tylko te osoby, które zajmowały stanowiska wymienione w art. 19ª ust. 2.

W świetle powyższego, pozbawienie odwołującego się przysługującej mu na mocy decyzji Prezesa Rady Ministrów emerytury, przyznanej w trybie art. 64 ustawy o z.e.p. jako osobie zajmującej kierownicze stanowisko państwowe i przyznanie emerytury na zasadach ogólnych było bezpodstawne.

Powyższe argumenty świadczą o tym, że Sąd Wojewódzki wydał wyrok z naruszeniem przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, co miało wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Nieprawidłowe zastosowanie przepisów w/w ustawy z dnia 24 maja 1990 r., spowodowało pogorszenie sytuacji materialnej wnioskodawcy, pozostaje to w sprzeczności z polityką socjalną naszego Państwa. Dlatego zaskarżony wyrok narusza także interes Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z czym uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie upływ terminu określonego w art. 421 § 2 k.p.c.

=====